

به کجاچنین شتابان؟!

نگاهی به دنیای مجازی در جامعه امروز

نشستی برای شناخت ابعاد و پیامدهای شبکه‌های موبایلی

فضای مجازی بازنمای وخامت اخلاق جامعه

همدان پیام: کمتر کسی است که این روزها گجتی هوشمند به همراه نداشته باشد و اصلا برای بعضی‌ها هم مثل نفس کشیدن شده، با آمدن گوشی‌های هوشمند پیروهای آن یعنی برنامه‌ها و چت روم‌ها هم به حریم شخصی انسان‌ها وارد شدند تا امروز این فضا را برای حتی خصوصی‌ترین گفته‌هایشان محرم بدانند. «عصر ارتباطات تکنولوژیک» این عنوانی است که آگاهان امر بر استفاده روز افزون جوامع از فضای مجازی و در برگیری جادویی این ابزار در کشورها نهاده‌اند. آیا جادویی نیست که به عنوان نمونه ابلیکیشن نوپای تلگرام که نقش پیام‌رسانی را ایفا می‌کند روزانه در آن ۲ میلیارد پیام رد و بدل می‌شود. گستردگی این فضا در کشور چندی است که صاحب نظران و فعالان حوزه رسانه را به میدان کشیده تا از آسیب‌ها و مزایای این ابزار مدرن بگویند. در این میان به مانند دیگر مسائل کلان کشور صاحب نظران به دو گروه تقسیم شده‌اند که گروهی بر محدودیت و فیلترینگ تأکید دارند و عده‌ای دیگر در مقابل می‌گویند که نمی‌شود مانع تکنولوژی شد و باید شیوه استفاده از آن را یاد داد تا فضا برای مخاطبان مصون شود. دولت هم در این گروه قرار دارد. هفته گذشته دانشگاه علامه طباطبائی تهران میزبان نشستیی بود که قرار بود در آن به آسیب‌ها و فرصت‌های فضای جدید ارتباطی پرداخته شود.

این همایش که با عنوان «شبکه‌های اجتماعی موبایلی؛ ابعاد و پیامدها» برپا شد هادی خانیکی، مهدی منتظر قائم، محمود شهبایی، عبدا... گیویان، یونس شکرخواه و جمعی از استادان و دانشجویان علوم ارتباطات در دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه‌طباطبائی حضور داشتند.

شبکه‌های اجتماعی را خوب بشناسیم

در ابتدای این همایش مهدی منتظر قائم، عضو هیات علمی دانشگاه تهران با بیان این که می‌توان درباره شبکه‌های اجتماعی صحبت‌های زیادی کرد، گفت: متأسفانه داناش اجتماعی کم عمق در کشور ما باعث می‌شود به جای ایجاد دانش راستین شاهد فضای آشفته‌ای در جامعه باشیم. این مدرس دانشگاه در ادامه گفت: مفهوم شبکه‌های اجتماعی به لحاظ تکنولوژی امری جدید است. اما مانند بسیاری از پدیده‌های دیگر بدون سابقه و پیشینه نیست. شبکه‌های اجتماعی جدید دوباره باعث ارتباط چهره‌به‌چهره و بازگشت به شناخت رودررو، داشتن اراده و اختیار شده است. برعکس رسانه‌های سنتی، در شبکه‌های اجتماعی روابط از پایین به بالا و به صورت افقی تعریف می‌شود.

او شبکه‌های اجتماعی را به دو دسته شبکه‌های اینترنتی و موبایلی تقسیم کرد و گفت: شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک و توئیتر ادامه چاپ و نشر هستند و بیشتر بر فرهنگ اثر گذارند اما شبکه‌های موبایلی مانند وایبر و واتساپ به‌دلیل نداشتن فضای شخصی بیشتر ادامه مرادفات روزمره هستند که امکان آرشو هم در آنها وجود ندارد. درست است که آسیب‌های اجتماعی در جامعه وجود دارد اما به عقیده من تکنولوژی، این آسیب‌ها را نشان می‌دهد که مهم‌ترین آنها عدم استناد و ارجاع، فقدان تخصیص وقت و فرهنگ تعارف‌کردن در این فضای مجازی است. شبکه‌های اجتماعی در میان‌مدت باعث بروز این آسیب‌ها خواهد شد و راحل برون‌رفت از این دسته از آسیب‌ها شناخت بهتر این فضاهاست. از طریق این شناخت می‌توانیم ریشه‌های رفتاری را بشناسیم و و راحل‌هایی عملی و نظری در مقابل آن ارایه کنیم.

منتظر قائم در بخشی از سخنان خود به این موضوع اشاره کرد که، تکنولوژی آسیب‌ها را به وجود نمی‌آورد بلکه این آسیب‌ها در درون انسان‌ها وجود دارند و این تکنولوژی‌ها تنها باعث ظهور و بروز آسیب‌ها و ناهنجاری‌ها می‌شوند.

پدیده‌های جدید را تهدید ندانیم

هادی خانیکی عضو هیات علمی دانشگاه علامه و عضو بنیاد باران هم با اشاره به این که بنا نیست در این نشست به همه مسایل درباره تلفن همراه هوشمند پرداخته شود، گفت: قرار است این مباحث در سطح دانشگاه کلید زده شود. مسأله اصلی این است که چه عواملی باعث شده تا تلفن هوشمند در ایران به یک مسأله تبدیل شود و ذهن‌ها را به خود مشغول کند؟ آیا مساله بالا رفتن سریع مصرف دستگاه‌های تلفن همراه است یا صرف زمان بیشتری توسط کاربران در شبکه‌های اجتماعی مساله است؟ مساله دوم، چه افقا‌ها و ظرفیت‌های تازه‌ای در جامعه و در حوزه ارتباطات پیدا شده است؟ آیا باید این افقا‌ها و ظرفیت‌ها را شناخت و به ظرفیت‌های پنهانی و جدید این شبکه‌ها توجه کرد؟ مساله سوم، چه مقوله‌های جدیدی در گروه‌های علمی، مراکز پژوهشی، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و حوزه‌های حرفه‌ای به طور خاص در حوزه ارتباطات ایجاد شده است که باید به آن بپردازیم؟

این مدرس ارتباطات در ادامه گفت: تصور کلی این است که ایران به سرعت به سمت تلفن‌های هوشمند نزدیک می‌شود. آنچه در ظرفیت گوشی‌های هوشمند چرخش پیدا می‌کند هزاران برابر اطلاعاتی است که در مرکز کامپیوتری دانشگاه صنعتی شریف به عنوان بزرگترین مرکز کامپیوتر در ابتدای انقلاب در گردش بود. در این شبکه‌ها ظرفیت‌ها و فرصت‌های جدید شکل می‌گیرد که بعضی از آنها گسست نسبت به گذشته نیست بلکه بازتولید همان فرصت‌هاست. این استاد دانشگاه به ارائه آمار در استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایلی در شبکه تلفنی همراه اول پرداخت و گفت: بر اساس گزارشی از همراه اول اپراتور ۱۸ میلیون تلفن همراه هوشمند را حمایت می‌کند که ۴۴ درصد از آنها از طریق اینترنت به شبکه‌های اجتماعی دسترسی دارند. وی ادامه داد: بر اساس این آمار این سال ۹۱ یک میلیون از اسمارت فون‌ها استفاده می‌کردند، در آبان ۹۲ به ۴ میلیون افزایش پیدا کردند و در سال ۹۳ نزدیک به ۱۰ میلیون نفر از دارندگان خط همراه اول از این گوشی‌ها استفاده می‌کردند.

خانیکی ادامه داد: اگر بخواهیم تمثیلی به کار ببریم می‌توانیم بگوییم که شبکه‌های اجتماعی موجب شده‌اند

تا جامعه بازارهای قدیم دوباره شکل بگیرند. یعنی یک نفر هم تولید کننده باشد، هم به جذب مشتری بپردازد وهم بفروشد. ما به هر پدیده جدید با نگاهی تهدیدانگانه نگاه می‌کنیم، نه تغییرانگانه. در حالی که واقعیت این است بازارهای جدیدی توسط این گوشی‌های هوشمند در حال شکل‌گیری است و به نظر می‌رسد دیگر نمی‌توان تجارتی را خارج از این بازار در نظر گرفت. شبکه‌های اجتماعی مجازی به علت این که زودبازده و معطوف به نتیجه هستند، بر فضای فرهنگی ما تأثیر می‌گذارند. او در پایان گفت: ما با مسایل و چالش‌های تازه‌ای روبه‌رو هستیم، ما باید این پدیده‌ها را خوب بشناسیم و درباره آنها داروی کنیم، شتاب و سرعت تعداد گوشی‌های هوشمند در کشور ما به تناسب مصرف جهانی گسترش پیدا می‌کند. در میان مصرف‌کنندگان و کاربران ساخت جمعیتی تأثیر گذار می‌شود. وقتی کاربران جوان، تحصیل کرده و شهری در جامعه زیاد می‌شود، مهمترین تقاضا در میان آنها مساله اینترنت و سرعت آن است. ما حتی می‌توانیم در گذشت حسین قندی را یک پدیده ارتباطی بدانیم. به طوری که دنیای واقعی به دنیای مجازی پیوند خورده است.

وخامت‌های اخلاقی آشکار شد

محمودشهبایی، دیگر عضو هیات علمی دانشگاه علامه‌طباطبائی هم با طرح این سوال که ویژگی شبکه‌های ارتباطی موبایلی با عنوان عامل تقویت‌کننده‌ی روابط درون‌گروهی ممکن است چه پیامدهایی داشته باشد، گفت: ارتباطات موبایلی ممکن است موجب از دست رفتن سرمایه اجتماعی شوند. شهبایی ادامه داد: در خارج از ایران تحقیقات زیادی در زمینه‌ی شبکه‌های اجتماعی انجام شده است اما در ایران متأسفانه جز از طریق تجربه‌های زیسته و در دانشگاه در این زمینه تحقیقات مناسبی انجام نشده است. برخی از تحقیقات در کشورهای دیگر نشان می‌دهد استفاده از شبکه‌های اجتماعی باعث فرسایش سرمایه اجتماعی می‌شود. باید دید آیا اجتماعات مجازی کمکی به شکل‌گیری فرهنگ تسامح می‌کند یا نه. شاید شبکه‌های مجازی تمرینی باشند برای این موضوع. اما آنچه در چند سال اخیر شاهد آن هستیم، مانند حمله فیس‌بوکی به یک فوتبالیست یا حمله در اینستاگرام به یک هنرپیشه ... نشان‌دهنده آن است که شبکه‌های اجتماعی مجازی

ما نتوانسته‌اند فرهنگ سیاسی مبتنی بر دموکراسی و جامعه‌ی مدنی را تمرین کنند. من به نگاه هراس اخلاقی و توطئه‌نگری اعتقاد چندانی ندارم، چراکه ما این تجربه را قبلا داشتیم و جواب نگرفته‌ایم و شاید اگر این شبکه‌های اجتماعی وجود نداشتند هر گسز متوجه وخامت وضعیت اجتماعی موجود نمی‌شدیم.

نمایش از تکنولوژی بهراسیم

در ادامه، عبدا... گیویان، مدرس ارتباطات نیز گفت: از موضع فرهنگ‌شناسی و گرایش‌های اتنوگرافیک ما معتقدیم هر صورت و شکل فرهنگی ابزارهای خودش را برای مطرح شدن و در قالب رسانه در آمدن پیدا می‌کند. خیلی راحت می‌توان در هر پدیده‌ی ارتباطی و هر پدیده‌ی تکنولوژیک دلایلی برای هراسان شدن پیدا کنیم. تاریخ ارتباطات در ایران نخودی مواجه با این پدیده‌ها را به خوبی نشان می‌دهد مثل مواجه با دوچرخه که می‌گفتند جن دارد. گیویان ادامه داد: من اساسا در عرصه موبایل هیچ وجه هراس‌آوری نمی‌بینم، بلکه نوعی رسانه‌ی جدید را برای صداکارکردن فرهنگ می‌بینم. اتفاقی که از طریق موبایل در ایران می‌افتد رسمیت بخشیدن به شکل‌گیری جامعه با ابعاد، حساسیت‌ها و چوه نمادین و نظام‌های ارزشی متفاوت با شدت و قوت‌های بسیار متفاوت است. ما در بنیان با پدیده‌ی فرار برخی از اقتدارات از بالا به پایین مواجه هستیم. ما باید به سمت فهم معنای این پدیده‌ها و معنای شکل‌گیری این جوامع کوچک پیش برویم. گروه‌های اجتماعی در فضای مجازی شکل می‌گیرند که شاید شکل گرفتن آنها در فضای واقعی سخت باشد.

فضای مجازی را سیاه و سفید نبینیم

در پایان این سخنرانی، یونس شکرخواه با بیان این که نمی‌توان برای فضای مجازی نظریه‌سازی کرد، گفت: باید در این فضا بود و به همه فرصت دهیم تا ببینیم در این فضا چه می‌گذرد. همچنین عضویت در این فضا تلقینی یا اجباری نیست و نباید بگوییم این فضا فقط سیاه یا سفید است و بوی توطئه از آن بیرون می‌آید. باید فرصت داد تا ببینیم چه چیزی در این شبکه‌ها اتفاق می‌افتد. من فکر می‌کنم شبکه‌های اجتماعی یک کامنت صفر است. اصلا نباید فکر کنیم که در آن برآیند به وجود می‌آید نکته‌ی کلیدی از نظر من این است که در شبکه‌های اجتماعی کسی غلبه ندارد و پرچم کسی بالا نیست.

به کجاچنين شتابان!؟

و تمام سنت‌های شیرین و مقدس ایرانی و اسلامی و همچنین حفظ و تکریم قاموس اخلاق همزیستی بشریت کمک کرده است اما در کنار این پیشرفت‌ها و خلاصی بشریت از دام جهل و ندانم‌کاری‌ها خیلی از ارزش‌های انسانی و اجتماعی هم نابود شده و همچنان در ورطه انقراض قرار دارد. از سویی دیگر در روند همه‌گیر شدن علم در جهان امروز و ورود تدریجی اما سریع جوامع به دنیای جدید یا همان عصر ارتباطات، ملت‌هایی بیشتر دچار دگرگونی شدند و در حین بهره‌مندی از خلاقیات‌های جدید، آسیب‌های فراوانی نیز تحمل کردند که به‌ عنوان یک جامعه و ملت ارزش‌مدار و ریشه‌دار شناخته شده هستند. جامعه ایرانی با تاریخی پرافتخار از فرهنگ و ادب و هنر از جمله کشور و ملت‌هایی است که در بسترهای توسعه ارتباطات جهانی هزینه‌های سنگینی را دارد پرداخت می‌کند. ما ملتی هستیم که به سبقه درخشان فرهنگی و ارزش‌های ناب دینی و ملی خود افتخار می‌کنیم. هر فرهنگ ایرانی تمام قواعد صحیح و عزیز اجتماعی جزو سرمایه‌های زندگی و عمر انسان ایرانی به حساب می‌آید که شناخت و رعایت جایگاه بزرگ‌ترا و کوچک‌ترها، احترام به پدر و مادر و حریم خانواده، عزیز شمردن میهمان و حق همسایه و دوستان و بزرگداشت آیین

کهنه مهدی ناصرزواد

همدان پیام: پیشرفت علم در تمام ابعاد خود خیلی به بشریت کمک کرده است اما در کنار این پیشرفت‌ها و خلاصی بشریت از دام جهل و ندانم‌کاری‌ها خیلی از ارزش‌های انسانی و اجتماعی هم نابود شده و همچنان در ورطه انقراض قرار دارد. از سویی دیگر در روند همه‌گیر شدن علم در جهان امروز و ورود تدریجی اما سریع جوامع به دنیای جدید یا همان عصر ارتباطات، ملت‌هایی بیشتر دچار دگرگونی شدند و در حین بهره‌مندی از خلاقیات‌های جدید، آسیب‌های فراوانی نیز تحمل کردند که به‌ عنوان یک جامعه و ملت ارزش‌مدار و ریشه‌دار شناخته شده هستند. جامعه ایرانی با تاریخی پرافتخار از فرهنگ و ادب و هنر از جمله کشور و ملت‌هایی است که در بسترهای توسعه ارتباطات جهانی هزینه‌های سنگینی را دارد پرداخت می‌کند. ما ملتی هستیم که به سبقه درخشان فرهنگی و ارزش‌های ناب دینی و ملی خود افتخار می‌کنیم. هر فرهنگ ایرانی تمام قواعد صحیح و عزیز اجتماعی جزو سرمایه‌های زندگی و عمر انسان ایرانی به حساب می‌آید که شناخت و رعایت جایگاه بزرگ‌ترا و کوچک‌ترها، احترام به پدر و مادر و حریم خانواده، عزیز شمردن میهمان و حق همسایه و دوستان و بزرگداشت آیین

کهنه امیر بختیاربان

رسانه‌های مجازی دنیایی دارند به غایت بزرگ و بسیار کوچک. بزرگند چرا که حجم اطلاعات موجود در آن‌ها فراتر از حد تصور ماست و کوچکند چراکه تمام این اطلاعات جای زیادی از دنیای واقعی را اشغال نمی‌کند.

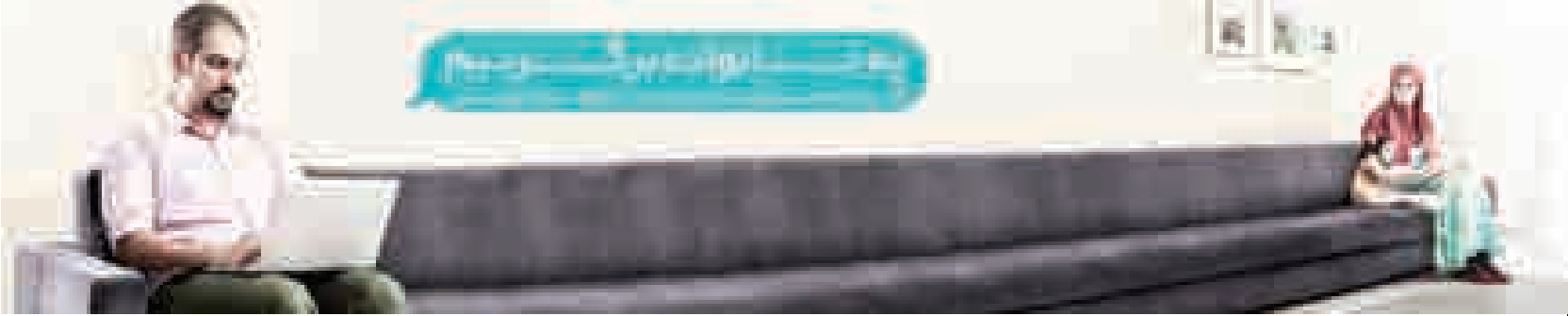
همین وضعیت متناقض یعنی بزرگی و کوچکی توامان سبب شده است که دنیای مجازی به شدت جذاب باشد. این روزها بخش وسیعی از فرصت شهروندان، صرف حضور در این فضا می‌شود و بسا اینکه دنیای مجازی به شدت از احساس با هم بودن خالی است و عایدی حضور پرنرگ در آن کسالت و بطالت است ولی نفوذ و تاثیر آن مدام در حال گسترش است. گویا رتبه جامعه ما هم در مقایسه با سایر کشورها بالا است و ظاهرا دلیل این اقبال هم به خاطر وجود اشکالات عدیده‌ای است که در بستر ارتباطات واقعی در جامعه وجود دارد و سبب شده است گوشه دنج و کم‌درس‌ترجیح مجازی به بستر پر از سوءتفاهم رابطه‌ی واقعی ترجیح داده شود. نتیجه اینکه این روزها پرسه‌رزان دنیای مجازی بدجوری جانشان اسیر حضور در فضای چنین رسانه‌هایی است.

دنیای مجازی حاصل از این رسانه‌های نوپدید، دنیایی است بعضا ناشناخته و به همین دلیل آداب حضور در این دنیاها فعلا شکل و قوام نگرفته است. برای نمونه یکی سلام می‌دهد و وارد گفتگو می‌شود، دیگری بدون سلام وارد می‌شود و نمی‌توان رفتار اولی را ستود و دومی را نکوهش کرد. اصلا شاید رفتار دومی بر اولی ترجیح داشته باشد و منطق مکالمه در دنیای مجازی، بی سلام وارد شدن و بی‌خداحافظی رفتن را بیشتر پسندند. همین وضعیت را می‌توان به سایر رفتارها در

جهان مجازی هم تعمیم داد.

با این حال عجیب است که گسترش این فضاها به نظر برخی از افراد مسالوی با تهدید امنیت است. درست است که در برابر این واقعه‌ای که امروز جامعه ایرانی را به شدت درگیر خودش کرده است نباید به آسانی گذشت و لازم است آسیب شناسی شود و بستر حضور

▪ پنجشنبه ▪ ۲۴ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴

او می‌گوید: «اگر در گذشته می‌شد از دوستان فرزند و نحوه تعاملش با آن‌ها فهمید چه خطراتی در کمین کودک و نوجوان است، امروز با این گوشه امنی که برای آن‌ها ایجاد شده و کسی اجازه ورود به آن را ندارد، عملا نظارت به صفر می‌رسد. همین عدم نظارت است که فجایع بزرگی را رقم می‌زند و متأسفانه خانواده‌ها از این فجایع آگاهی کافی ندارند.»

این کارشناس ادامه می‌دهد: «در دستورات تربیتی داریم که کودک می‌بایست تا هفت سالگی به طور مطلق کنترل شود و هر گونه محتوایی که در دسترس قرار می‌گیرد، فیل‌تر کامل شده باشد. در سنین نوجوانی این محتوا می‌بایست ظاهر آزادانه‌تر داشته باشد و باطن سختگیرانه‌تر. اما چیزی که در عمل مشاهده می‌کنیم، عدم توانایی کنترل بر چنین فضایی توسط خانواده‌هاست. تربیت‌ها به گونه‌ای شده که نوجوان حس نمی‌کند برای فعالیت‌هایش در شبکه‌های اجتماعی محدودیتی وجود دارد و هر محتوایی را دریافت و ارسال می‌کند.»

ملیت و هویت واقعی باقی نگذاشته است. پدر خسته و ناتوان بعد از یک روز کاری سخت راه به خانه می‌جوید و جای هر پرسش و کلام و مهری با سیستم مدرن خویش وارد دنیای مجازی می‌شود و حتی وقتی برای اعلام اشتباهی غلیظ خود برای صرف غذای سالم خانگی ندارد. فرزندان در هر گوشای با گوشی همراه یا تبلت

و... چنان در دنیای مجازی و اسرار مگوی آن غرق شده‌اند که متوجه ورود پدر و غرولند مادر در آشپزخانه یک روز گوشی را در خانه جا می‌گذاریم، تا شب حس می‌کنیم یک گم کرده داریم و در حالت بدترش، حس می‌کنیم یکی از اعضای بدنمان ناقص شده؛ با این نقص

حتی چندساعت هم کنار نمی‌آییم و بعد از رسیدن به گوشی و وصل شدن به اینترنت، دو برابر وقت صرف می‌کنیم تا از خمارِ آن روز دربیاییم! نتایج یک پژوهش نشان می‌دهد که در ایران از هر صد نفر ۷۵ نفر موبایل دارند (که با توجه به رشد روزافزون تعداد کاربران، قطعا این عدد بیشتر هم شده است) که از این تعداد، ۶۱ درصد مردان در صورت نبود تلفن همراه دچار اضطراب و تشویش می‌شوند که این عدد در بین زنان ۷۰ درصد است.

ایسن آمار و صدها آمار دیگر نشان می‌دهد که زندگی دیجیتال، علاوه بر آسیب‌های اجتماعی، تاثیرات مخرب فردی نیز به دنبال دارد. از بیماری‌های جسمی‌مثل سردرد، گوش درد، تهوع، سرگیجه و امثالهم که بگذریم، ورود به دنیای دیجیتال بیماری‌های روحی را نیز افزایش داده است.

کارشناسان یکی از بیماری‌های شایعی که ابزارهای

ارتباطی علی‌الخصوص موبایل به وجود آورده را «نوموفوبیا» می‌دانند. این بیماری، که همان «بدون موبایل هراسی» نام دارد چیزی است که بدون آنکه بدانیم، خیلی‌هایمان به آن مبتلاییم. ترس از اینکه روزی بدون موبایل بگذرانیم، خیلی‌هایمان را اذیت می‌کند و همین، نشان دهنده ابتلا به نوموفوبیاست. عصبی شدن و از کار افتادن در صورت دور بودن از گوشی تلفن همراه، از نشانه‌های این بیماری است و متأسفانه در افراد مبتلا می‌بینیم که همه جا، گاه حتی در دستشویی نیز گوشی را از خود جدا نمی‌کنند و هر صدایی که از گوشی بلند می‌شود، آن‌ها را سراسیمه به گوشی می‌رساند و از آن جابجی‌تر آنکه ثانیه به ثانیه گوشی خود را بدون دلیل چک می‌کنند.

افسردگی و سندرم زنگ تلفن هم علاوه بر اعتیاد و نوموفوبیا، از بیماری‌های شایع ایسن دنیای عجیب و غریب مجازیست که متأسفانه در دنیا برای درمان آن‌ها هنوز راه حل‌های قطعی پیشنهاد نشده است.

کنار هم نشستن‌های تلگرامی، نوازش‌های وابیری تصور کنید در پارکی نشسته‌اید، روی یک نیمکت، فردی از جنس مخالف می‌آید کنارتان می‌نشیند. اول سلام و علیکی رد و بدل می‌شود و بعد آن فرد، شروع می‌کند به حرف زدن و شما گوش می‌دهید. گوش می‌دهید و در همان نوبت اول، شما هم از خودتان، علایق و سلاقتان، وضعیت زندگی و کار و غیره برایش می‌گویید. این ارتباط آن قدر عمیق می‌شود که بعد

از یکی دو ساعت، خیلی چیزها درباره فردی که بار اول است می‌بینیدش، می‌دانید. این اتفاق در عالم واقع شاید بعید و دور از ذهن به نظر برسد اما اتفاقی است که هر روزه هزاران بار در فضای مجازی رخ می‌دهد.

دو نفر در این فضا، ندیده و نشناخته چنان با هم صمیمی می‌شوند و چنان از اوضاع و احوال هم خبردار می‌شوند که انگار صدسال است یکدیگر را می‌شناسند.

این کنار هم

نشستن‌های وابیری و واتس آبی و تلگرامی، گاه منجر به اتفاقات ناگواری می‌شود. چیزی که کارشناسان روان‌شناسی و البته مذهبی درباره آن هشدارهای زیادی داده‌اند.

حجت الاسلام صالحی، کارشناس مسائل دینی معتقد است شکسته شدن قبح ارتباط با نامحرم در فضاهای این چنینی به سرعت شکسته می‌شود و همین، ابتدای بسیاری از مشکلات و انحرافات است.

او تاکید می‌کند که اسلام نسبت به رابطه با نامحرم حساس است و آن را فقط در موارد ضروری جایز می‌داند: در فضای عادی قبح شکنی و حیازدایی به این راحتی‌ها اتفاق نمی‌افتد اما در فضای مجازی به سرعت می‌شود وارد این فاز شد.

این کارشناس دینی می‌گوید: «وقتی که در قرآن گفته شده که «نظر الی طعامه» منظور فقط غذایی نیست که برای جسم تهیه می‌کنیم. می‌خواهد به مومنین هشدار بدهد که چه غذایی برای روحتان آماده می‌کنید؟ آیا این غذای روح پست‌ساز گناه است؟ اگر به ماجرأ این طور نگاه کنیم، مراقبتمان در این حوزه بیشتر خواهد شد.» نیمه پر لیوان

ارتباط بد نیست. بشر همواره در طول تاریخ به دنبال برقراری ارتباط و راحت‌تر کردن آن بوده است، تکنولوژی‌های ارتباطی هم تنها و تنها با همین هدف پا به عرصه می‌گذارند. اینکه در کسری از ثانیه و بدون هزینه‌های گزاف بتوانی با یکی از اعضای خانواده و یا دوستت که آن طرف دنیاست ارتباط بگیری و از حالش با خبر شوی، چیزی نیست که بتوان از آن چشم پوشید.

اطلاع رسانی سریع، به اشتراک گذاری مطالب ارزشمند دینی و تربیتی، ارتباط راحت و همزمان بین چند نفر در یک گروه که هدف مشترکی را دنبال می‌کنند و هزار فایده دیگر موجب می‌شود تا نتوانیم به کل این ابزارها را مضر بدانیم و از آن‌ها دست بکشیم. تنها نکته قابل توجه در این بین، استفاده درست از این چاقوی

تیز است!

رها نکنیم؛ درمان دار!

تاریخ رشد رسانه‌ها در غرب نشان می‌دهد که بین هر تکنولوژی قدیمی‌و جدید، فاصله‌ای معقول وجود داشته است که این فاصله سبب شده تا مردم آمدگی مواجهه

دست گردد.»

این آسیب‌شناس می‌گوید که بطور آزمایشی، گروهی از خانواده‌هایی که با معضل گرفتار شدن فرزند در دام تکنولوژی مواجه بودند تشکیل داده‌اند و چند هفته پشت سر هم آخر هفته‌ها آن‌ها را به طبیعت بردهند. در این گشت و گذار خانوادگی، بازی‌های مفرحی هم پیش

بینی شده بوده است.

نتیجه جالب این آزمون این بود که کودکان و نوجوانان حاضر در گروه، نه تنها در طول هفته گرایش خاصی به ارتباط گیری از طریق تلفن همراه نشان نمی‌دادند، که از ابتدای هفته برای آخر هفته‌ای که در آن بازی و تفریح آن هم در کنار خانواده است لحظه شماری می‌کرده‌اند. همین پژوهش کوچک نشان می‌دهد ارتباط صحیح با فرزند، چشاندن لذت با هم بودن و پر کردن وقت او با

افعالی که متناسب با سن و سال و شرایط کودکی و نوجوانی است، می‌تواند بسیار کمک کننده باشد. گرایش به تلفن همراه به خاطر این است که مجموعه‌ای از رسانه‌ها در یک پکیج کوچک به نام موبایل جمع شده است و همین تجمع موجب شده تا ما دیدی کلان به این موجود چند گرمی داشته باشیم و فکر کنیم اگر روزی این «مخدر» چند گرمی در دست‌هایمان نباشد، نقضی غیرقابل جبران به وجود آمده است.

تغییر ایسن دیدگاه، هم به عهده خود ما و هم وظیفه نهادهای فرهنگی تاثیرگذار است که برای این مهم، آموزش شیوه صحیح استفاده از ابزار ارتباطی و آگاهی از مخاطرات آن ضروری به نظر می‌رسد.

با آن تکنولوژی را پیدا کنند. در کشور ما، هر چه پیش‌تر رفتیم، از صنعت چاپ تا الان، فاصله با غرب کمتر شده و استفاده از تکنولوژی با سرعت بیشتری صورت می‌گیرد؛ چنانچه هم اکنون، استفاده ما از تکنولوژی‌هایی که در غرب رواج دارد فاصله‌ای چند ماهه دارد و یا به هم‌زمانی رسیده است. همین امر باعث شده تا فرهنگ همراه با تکنولوژی رشد نکند و آمادگی لازم برای مواجهه را برای کاربران ایجاد نکند.

درست است که این اتفاق افتاده و پیش از جا افتادن فرهنگ استفاده، تکنولوژی در اختیار ما قرار گرفته و برای این اطلاع نداشتنمان هزینه‌هایی را داده‌ایم، اما نمی‌شود بی‌خیال ماند و از هزینه‌های احتمالی بعدی جلوگیری نکرد.

شاید اگر برای درست کردن این بنای کج، سراغ پایه‌ها برویم و آن‌ها را مستحکم‌تر کنیم، نتایج بهتری به دست بیایند. آگاه کردن کودکان و نوجوانان و تمهید و اتخاذ تصمیماتی که موجب شود کار با این ابزارها را یاد بگیرند و آسیب‌های بعدی را به حداقل برسانند، مهم‌تر از هر چیز دیگری به نظر می‌رسد. اتفاقی که به راحتی خواهد افتاد.

ریاحی، کارشناس جامعه‌شناسی معتقد است که گرایش کودکان و نوجوانان به ابزارهای ارتباطی را نتیجه ارتباط اشتباه والدین با فرزندانشان می‌داند. او در همین رابطه به خاطره‌ای اشاره می‌کند و می‌گوید: «در مدرسه راهنمایی از نوجوان‌ها خواستیم بیشتر از دو ساعت وقتشان را پای گوشی‌هایمان بگذرانند. فکر می‌کردیم با این کار می‌توانیم از استفاده افسار‌گسیخته از این ابزار جلوگیری کنیم. چندی بعد با واکنش‌های جالبی مواجه شدیم. والدین پیش ما می‌آمدند و می‌گفتند که فرزندان‌شان به محض رسیدن به خانه بدون اینکه حتی اهار بخورند می‌روند سراغ گوشی و تمام این‌ها ساعت سر برنمی‌دارند و در دقایق پایانی وسعت‌چنان استرسی آن‌ها را می‌گیرد انگار که چند دقیقه تا پایان عمرشان باقیست!»

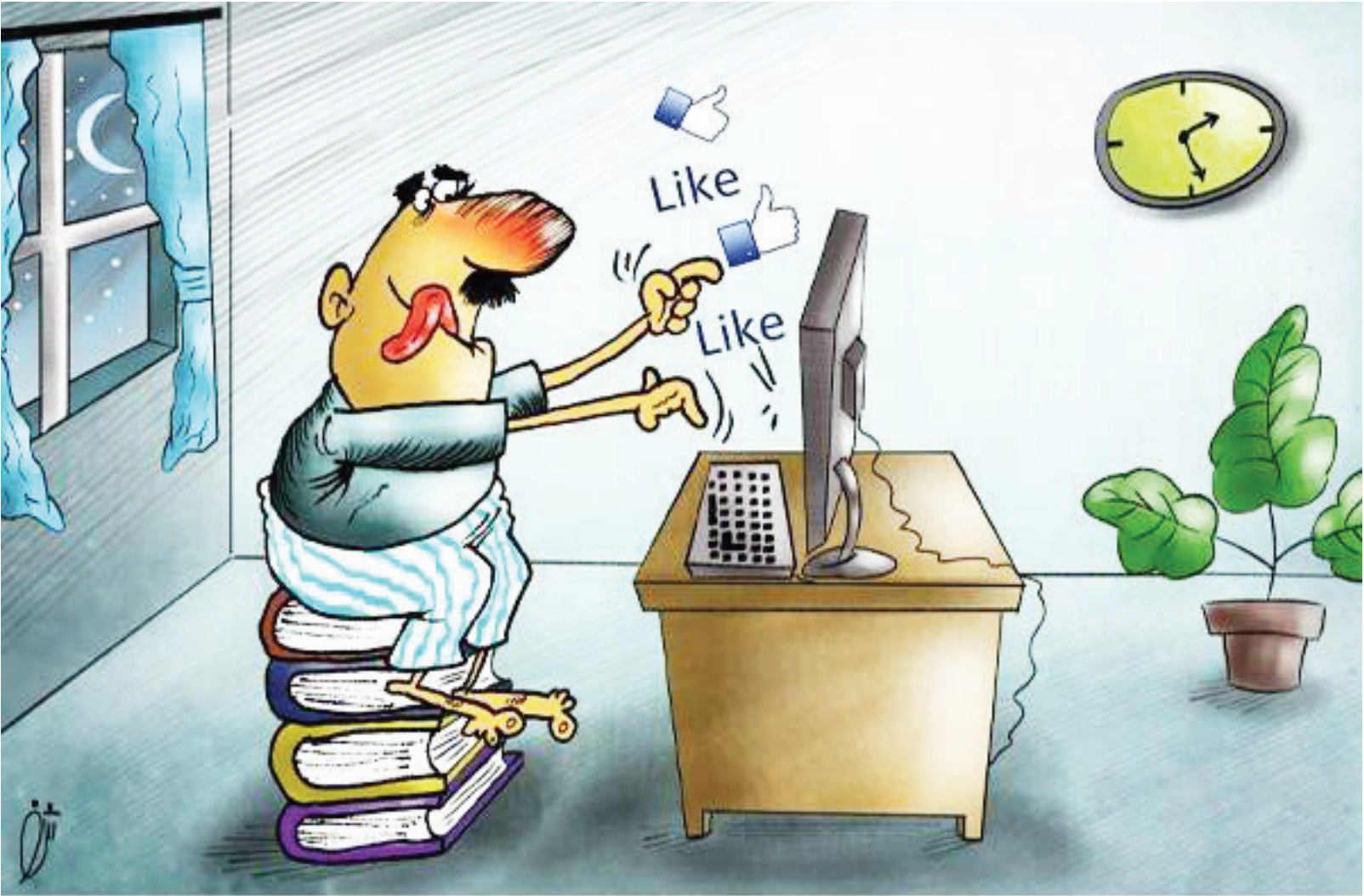
وی می‌گوید: «وقتی پدر و مادر با کودکی که با او در یک خانه زندگی می‌کنند تلویحا قطع رابطه کرده‌اند و برای او وقت نمی‌گذارند، وقتی تمام وظیفه پدر و مادری

را در رفاه اقتصادی و نظافت خانه و تامین مایحتاج فرزند می‌دانند و به نیازهای معنوی او پاسخ نمی‌دهند، از کودک هم نمی‌شود انتظاری جز این داشت. تعاملی بودن ایسن ابزارها، برای هر فردی که شایسته برقراری ارتباط باشد و نیازش از طریق والدین مرتفع نگردد، این امکان را فراهم می‌کند که دچار آسیب‌هایی از این دست گردد.»

این آسیب‌شناس می‌گوید که بطور آزمایشی، گروهی از خانواده‌هایی که با معضل گرفتار شدن فرزند در دام تکنولوژی مواجه بودند تشکیل داده‌اند و چند هفته پشت سر هم آخر هفته‌ها آن‌ها را به طبیعت بردهند. در این گشت و گذار خانوادگی، بازی‌های مفرحی هم پیش بینی شده بوده است. نتیجه جالب این آزمون این بود که کودکان و نوجوانان حاضر در گروه، نه تنها در طول هفته گرایش خاصی به ارتباط گیری از طریق تلفن همراه نشان نمی‌دادند، که از ابتدای هفته برای آخر هفته‌ای که در آن بازی و تفریح آن هم در کنار خانواده است لحظه شماری می‌کرده‌اند. همین پژوهش کوچک نشان می‌دهد ارتباط صحیح با فرزند، چشاندن لذت با هم بودن و پر کردن وقت او با

افعالی که متناسب با سن و سال و شرایط کودکی و نوجوانی است، می‌تواند بسیار کمک کننده باشد. گرایش به تلفن همراه به خاطر این است که مجموعه‌ای از رسانه‌ها در یک پکیج کوچک به نام موبایل جمع شده است و همین تجمع موجب شده تا ما دیدی کلان به این موجود چند گرمی داشته باشیم و فکر کنیم اگر روزی این «مخدر» چند گرمی در دست‌هایمان نباشد، نقضی غیرقابل جبران به وجود آمده است.

تغییر ایسن دیدگاه، هم به عهده خود ما و هم وظیفه نهادهای فرهنگی تاثیرگذار است که برای این مهم، آموزش شیوه صحیح استفاده از ابزار ارتباطی و آگاهی از مخاطرات آن ضروری به نظر می‌رسد.

همه معتادیم اما وایبر و تلگرام درد به درمان نیست

اگر مجبور باشید هر روز در جیب یا کیف و

دست‌هایتان، چند گرم ماده مخدر حمل کنید چه حسی خواهید داشت؟ ماده‌ای که در ظاهر کاربردی دیگر دارد اما به مرور شما را مسخ، معتاد و اسیر خود می‌کند...

ببیاید یک آزمون ساده برگزار کنیم؛ یکی از اعضای خانواده، یک دوست و یا یک همکار که ساعات زیادی از روز را با شما می‌گذراند را انتخاب کنید و از او بخواهید در ساعات‌های مختلف روز به طور متوالی بدون اینکه متوجه شوید از شما عکس بگیرد. در پایان روز، به این عکس‌ها که تعدادشان کم نیست نگاه کنید؛ اگر تعداد فریم‌های عکسی که در آن‌ها شما سرتان گرم کار با گوشی موبایل است، از فریم‌های دیگر بیشتر بود، این مطلب را تا انتها بخوانید!

درباره مزایا و مضرات شبکه‌های اجتماعی و موبایلی آن قدر صحبت شده که به نظر می‌رسد هیچ نکته باقی مانده‌ای وجود نداشته باشد. هر روز در روزنامه و مجله و رادیو و تلویزیون از آسیب‌های آن سخن به میان می‌آید و در همین رسانه‌ها تکنولوژی‌های جدید معرفی می‌شوند! تکنولوژی‌های جدیدی که ابتدا مهمان‌های خواننده و ناخوانده‌مان شدند و به مرور آن قدر در زندگی‌یمان تنیدند که یادمان نمی‌آید قبل از آن‌ها زندگی چه شکلی بود و این سوال را در ذهنمان نقش بسته که که چطور شد در این جریان افتادیم و بی‌اختیار مسیری که می‌رود را دنبال می‌کنیم؟! راحتی، راحتی، راحتی!

دسترسی راحت به آن‌ها عنوان شده است.

اما با نگاهی دقیق‌تر می‌توان فهمید که علاوه بر دو مورد بالا، تعاملی بودن و جذابیت این فضا، سبب رشد بیش از اندازه آن شده است. اینکه در شبکه‌های

اجتماعی مختص تلفن همراه افراد با کمترین هزینه آنلاین می‌شوند و خیلی سریع پیام ارسال می‌کنند و در کمترین زمان، پاسخ می‌گیرند، جذابیتی دارد که در هیچ یک از وسایل ارتباطاتی قدیمی این ویژگی وجود نداشت.

❖ **من و خودم، تنها، همین الان یهویی!** روزی که وایبر و واتس آپ و امثالهم به زندگی‌ها وارد شدند، کمتر کسی بود که از آسیب‌های شبکه‌های اینجینینی حرف به میان بیاورد. فضای تعاملی درون این شبکه‌ها آن قدر جذاب بود و آن قدر قدر کارها راحت‌تر و کم هزینه‌تر پیش می‌رفت که کسی از عواقب احتمالی آن نمی‌ترسید.

کمی که گذشت، اولین زنگ خطر از درون خانه‌ها به صدا درآمد. فاصله بین اعضای خانواده بیشتر شد، تلاش برای برقراری تماس و محدودیت‌هایش کاملاً از بین رفته. الان نه تنها در خانه و محل کار که در خیابان و کوچه و مغازه هم اینترنت داریم و با لمس صفحه گوشی، وارد دنیای پر رمز و راز مجازی می‌شویم. دنیایی که با همه ابعادش، در یک کلیک کوچک و جمع و جور جا شده است.

در مطالعات جامعه‌شناسی، یکی از علل رشد شبکه‌های اجتماعی و موبایلی، رایگان بودن و

دردآور که نشان می‌داد اولین آسیب این دنیای جذاب و زیبا، کم کردن روابط خانوادگی در سطوح پایین‌تر و فروپاشی خانواده در سطح گسترده است. آسیب‌شناسان در این‌باره هشدارها دادند و مثل خیلی از معضل‌های دیگر اجتماعی، علاج واقعه به بعد از وقوع معوق شد!

جامعه‌شناسان، فردگرایی را اولین آسیب شبکه‌های ارتباطی می‌دانند و معتقدند که هر وسیله جدید ارتباطی که متولد شد، این فردگرایی را درصدی

افزایش داد. در کتب مطالعات ارتباطات، آمده که پیش از پیدایش صنعت چاپ و ایجاد کتاب به عنوان یکی از اولین راه‌های ارتباطی، مردم دور هم در کلیساها جمع می‌شدند و بلافاصله پس از چاپ انجیل، همه در خانه‌هایشان نشستند و هر فرد با انجیل ارتباط برقرار کرد.

این فردگرایی، که تنها یکی از آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی و موبایلی است، خودش به تنهایی مشکلات زیادی را به دنبال داشت. سرد شدن روابط، دور شدن اعضای خانواده از هم، کم شدن سنت‌های قدیمی مثل صلح‌رحم و تغییر شیوه ابراز محبت، از آسیب‌های همین فردگرایی هستند.

ریاحی، کارشناس جامعه‌شناسی و آسیب‌شناس در این‌باره به عواقب این آسیب اشاره می‌کند. او می‌گوید که در اثر همین فردگرایی، نظارت والدین بر کار فرزندان‌شان کمتر شده و دنیای مجازی نوجوان که به اشتباه حریم شخصی‌اش تلقی می‌شود، بزرگ‌تر.

کارشناسان در گفتگو با همدان پیام می‌گویند:

گردش اطلاعات نقش اول دنیای مجازی

تغییرات در نگرش‌ها و توقعات فرد و در نهایت تحول در فرایندهای هویت یا بی‌اجتماعی بی‌شک قابل انتظار است، براین اساس آینده پژوهشی تاثیرات گسترش فضای مجازی می‌تواند دشوار و پیچیده باشد

اجتماعی می‌توانند در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، تبلیغاتی، علمی و مذهبی داشته باشند، می‌توانند عاملی برای انحراف افراد جامعه باشند. پس هم نقش مثبت دارد و هم منفی. هم می‌تواند در راستای ارتقای سطح آگاهی‌ها و فرهنگ جامعه موثر باشند.

به گفته اعظمی در این گونه شبکه‌ها افراد در قالب گروه‌ها می‌توانند به تبادل اطلاعات و نظرات بپردازند، شرکت‌های تجاری بزرگ از شبکه‌های اجتماعی در عرصه تبلیغات محصولات استفاده ببرند و در توسعه انواع آموزش‌ها و توسعه علمی نقش بی‌بديل داشته باشند.

این عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی همدان انتشار و تصریح آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی، امکان عبور از مرزهای جغرافیایی با افراد و جوامع و فرهنگ‌های مختلف، شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی، امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با افکار و سلیقه‌های دیگران، ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان را از مهمترین آثار مثبت فضای مجازی عنوان کرد.

همچنین در ادامه اثرات مخرب و گاهی ویرانگر را هم در ابعاد اقتصادی، اجتماعی خانواده مذهب و اعتقادات دینی و ارزشهای فرهنگی بیان کرد و افزود: تاثیر افکار عمومی و بسجمن آنها برای ناامنی درون کشورها، تضاد با ارزش‌ها و باورهای رایج، افزایش تعارضات ساختاری و دوگانگی هویت مردم، یکسان‌سازی فرهنگی به خواست کسانی که بدنبال جهانی‌سازی هستند نه بدنبال جهانی شدن، اختلال در روند و وحدت ملی، ایجاد اختلاف و شکاف میان ملت‌ها به دلیل ملی‌گرایی افراطی(مثل جدایی قومیت‌ها، ایجاد نخیشان سیاسی و فرهنگی وابسته، پایگاه اینترنتی جنگ نرم)، ایدئولوژی‌های متضاد و بروز شکاف فرهنگی، بهره‌برداری تبلیغاتی و انتشار اخبار غیرواقعی تحریف شده، تضعیف پیوندهای سنتی از طریق تقویت و تبلیغ ارزش‌های بیگانه مهمترین آثار مخرب این فناوری به شمار می‌روند.

که به یک دغدغه حیاتی در این رابطه پرداخت و آن امنیت است. امروزه برای گسترش اینترنت و فضاهای شبکه‌ای و مجازی در هر کشوری لزوم امنیت برای فعالیت در این فضای جدید بیش از پیش احساس می‌شود.

اعظمی ترس و بیم از تخریب مبانی اخلاقی و اجتماعی و نداشتن امنیت روانی و فرهنگی ناشی از هجوم اطلاعات آلوده و مخرب را واکنشی منطقی دانست زیرا برنظام اجتماعی هنجارها و چارچوب‌های خاص خود را دارد.

به گفته وی طبیعی است نقش اصلی را در این فرآیند گردش اطلاعات بازی می‌کند و هر نوع اطلاعاتی که حد و مرزها را بشکند، می‌تواند سلامت و امنیت جامعه و فضای آن را به مخاطره بیندازد.

به اعتقاد این جامعه شناس این فناوری یقیناً جنبه‌های مثبت زیادی در ابعاد مختلف انسان امروزی دارد و در عرصه اجتماعی نقش موثری در گسترش نهادهای اجتماعی و تغییر آنها، داد وسستد و تجارت، رسانه‌های جمعی و نهادهای و موسسات آموزشی و کمک به تحقق اهداف آنها ایفا می‌کند.

اعظمی به امکان تحقق دولت الکترونیک و بانکداری و تجارت الکترونیک که یکی از دست آوردهای بزرگ فضای مجازی است اشاره کرد و گفت: تحقق دهکده افروزد، تاثیر افکار عمومی و بسجمن آنها برای ناامنی و از بین رفتن فواصل و انزوای جغرافیایی هم ناشی از این ابزار قوی است.

وی معتقد است: برخلاف وجود جنبه‌های مثبت شبکه‌های جهانی و فضای مجازی آثار منفی و تهدید کننده زیادی هم داشته، سواستفاده از این شبکه‌های رایانه‌ای توسط افراد هنجارشکن و نقش مخرب آن در تغییر برخی ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی یا تهاجم فرهنگی، امنیت ملی را در کشورهای مختلف با خطر روبرو ساخته است.

وی در ادامه افزود: از این‌رو به کارگیری روش‌ها و راه کارهای مختلف برای پیشگیری از نفوذ داده‌های مخرب و مضر و گزینش اطلاعات سالم در این شبکه‌ها ضروری است، علاوه بر محاسنی که شبکه‌های

و عینیت بخش است و به ما در شناخت علائق عمومی کمک می‌کند.

این جامعه شناس معتقد است: گروه‌های اجتماعی مختلف متناسب با دامنه توانایی‌ها و شناخت‌های خود از یک سو و گستره نیازها و تصورات و برداشتها و آرزومندی‌هایشان می‌توانند کاربردهای مختلفی از فضای مجازی داشته باشند.

وی تأثیرات مختلف مجازی شدن زندگی با بخش‌هایی از آن را بالطبع گوناگون دانست و افزود:

البته تغییرات در نگرش‌ها و توقعات فرد و در نهایت تحول در فرایندهای هویت یا بی‌اجتماعی بی‌شک قابل انتظار است، براین اساس آینده پژوهشی تاثیرات گسترش فضای مجازی می‌تواند دشوار و پیچیده باشد. به گفته وی در مجموع نوعی تعامل سیال میان دو قلمرو فضای واقعی و مجازی درحال شکل‌گیری است که مرتبط با تاثیرگذاری آن‌ها بر یکدیگر است. تعاملات و تاثیرات متقابل این دو جهان گاه شکل خصمانه، گاه شکل مکمل و گاه شکل رقابت با یکدیگر می‌یابد و در مقاطع مختلف از وضعیتی به وضعیت دیگر در می‌آید.

❖ **عرصه جدیدی برای حیات بشری**

یکی دیگر از اعضای هیأت علمی دانشگاه بوعلی همدان نیز فضای مجازی را محصول اصلی عملکرد شبکه جهانی اینترنت معرفی کرد و گفت: این فضا عرصه جدیدی برای حیات بشری است. این شرایط متفاوت و جدید قابلیت پذیرش و انجام بخش عمده‌ای از نیازها و فعالیت‌های زندگی بشر و اجتماعات انسانی و حکومت‌ها را دارد.

موسی(علیرضا) اعظمی با اشاره به اینکه بدیهی است با جابه‌جایی اطلاعات، توانایی شبیه‌سازی فعالیت‌ها و ساختارهای فضای واقعی را داشته و تا حد زیادی اثربخشی در فضای واقعی را انجام می‌دهد، افزود:از فضای مجازی می‌توان بعنوان یکی از فناوری‌های موثر قرن نام برد که نقش مجزه گونه در عصر حاضر داشته و به تبع همانند همه فناوری‌ها هم نقش مطلوب و مثبت دارد و هم اثرات و پیامدهای منفی و مخرب.

وی معتقد است: قبل از ذکر این اہم پیامد، لازم است

گفت و گو: ساجده شوبیری

در عصری قرار گرفته‌ایم که فضای مجازی به موضوع مد نظر همه افشار تبدیل شده است، و هر گروه از جامعه به نحوی با آن درگیر هستند. این ابزار تازه وارد مورد نقد تند خانواده‌ها قرار گرفته و در مقابل با استقبال شدید جوانان مواجه شده است. به همین دلیل این روزها تضاد خوب یا بد بودن این شبکه‌های مجازی بین موافقان و مخالفان آن از بازار داغی برخوردار است. با فراگیر شدن شبکه‌های مجازی و راه‌های برقراری ارتباط در فضای سایبری از طریق نرم‌افزارهایی مانند بیتلک، واتس آپ، تلگرام و وایبر، انگار این روزها جوانان و نوجوانان هیچ هم و غمی ندارند جز اینکه ساعت‌های طولانی و تا پاسی از شب در دنیاهای مجازی که برای خود ساخته‌اند سیر و سیاحت کنند. در گفتگویی که با دو کارشناس داشته‌ایم به بررسی این دنیای مجازی پرداخته‌ایم.

❖ **اندیشیدن به فضای مجازی نباید با رویکردی آسیب شناسانه باشد**

جامعه‌شناس و عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی سینا همدان فضای مجازی را گستره‌ای خاص از فضاهای تعامل و کنش متقابل که در اختیار فرد قرار می‌گیرد، دانسته و می‌گوید: گسترش این فضا دارای پیامدهای متعدد و متنوع و البته شناخته شده و شناخته نشده‌ای است، این پیامدها می‌توانند در شرایط مختلف تنوع پذیرند و یا در مراحل تکوین خود از سطحی به سطحی دیگر جابجا شوند.

جواد افشار با اشاره به اینکه فرض وجود پیامدهای ایستا و یکسان درباره فضای مجازی و کنشگران فعال در آن صائب به نظر نمی‌رسد معتقد است: اندیشیدن به موضوع فضای مجازی الزاما نباید با رویکردی آسیب‌شناسانه انجام پذیرد، درصورتی نیز که این رویکرد در بررسی فضای مجازی انتخاب می‌گردد باید مشخص شود مسائل مرتبط با این حوزه از نظر عموم انجیل، همه در خانه‌هایشان نشستند و هر فرد با

از خلال رابطه متقابل متخصصان علوم اجتماعی و جامعه هدف مطالعه و گروه‌های فعال در آن شکل می‌یابد در رابطه با بررسی فضای مجازی در ایران الزامی به نظر می‌رسد.

افشار بر دو نقش جایگزینی فضای مجازی و بازتابی فضای مجازی در ایران تاکید و گفت: در مورد نقش اول باید گفت فضای مجازی می‌تواند ظرفیتی باشد که افراد در جهت بازسازی شرایط عینی از آن کمک می‌گیرند. دراین حالت، نقصان‌ها و کمبودهایی که در فضای خانواده فرد وجود دارد، از طریق فضای مجازی جبران می‌گردد.

وی در خصوص نقش دوم نیز گفت: فضای مجازی فرصتی برای حضور فرد در اجتماع، با تعامل اجتماعی است به گونه‌ای که فرد آنچه را که در واقع برای خود جذاب یا مفید و دلپسند می‌داند انتخاب می‌کند و پیگیری می‌نماید.

از این‌منظر فضای مجازی نه‌ ایجاد کننده برخی گرایشات یا تمایلات خاص؛ بلکه عرصه‌ای برملاکننده

شبکه‌های اجتماعی در سرعت اطلاع‌رسانی تاثیر گذاشته و مرز بندی‌های محدودیت اطلاع‌رسانی را از بین برده است و این روند منجر به شکل‌گیری ایده "شهروند خبرنگار" گردیده تا هر جا و هر شهروندی که خبر وحادثه و ماجرابی را می‌بیند با یک ارتباط ساده آن را مخابره کند.

در دنیای امروز بی شک هر آنچه که مشکل می‌گیرد تبعات مثبت ومنفی دارد و در کنار بهره‌برداری از امکانات اقدامات نرم‌افزاری و مطالعات معتبر و علمی آسیب شناسی که قابلیت کاربردی داشته باشد هم صورت می‌گیرد تا وجه مثبت بر روی منفی یک پدیده غالب شود. همچنین قوانین و مقررات به صورت صحیح و اصولی برآمده از همین مطالعات و بازخوردهای اجتماعی تدوین می‌شود که از بروز مشکلات جلوگیری کرده وتعیین محدوده‌های فعالیت و رعایت حقوق شهروندان را موجب می‌شود.

در کشورهای در حال توسعه‌ای مانند ایران چون مصرف‌کننده بوده وهمیشه در چنین جوامعی روحیه احساسی غالب است بعد منفی پدیده‌هایی همچون شبکه اجتماعی و اینترنت وماهواره و غیره پررنگ‌تر است در نتیجه هنوز کاربران روش‌های صحیح استفاده از امکانات را نمی‌دانند و اغلب این امکانات در راه نادرست و بیشتر جنبه تفننی وتخلیه هیجانات را در برمی‌گیرد که شاید بی‌تاثیر از نبود فضای نشاط اجتماعی باشد که در بسیاری از موارد تبدیل به معضل می‌شود و در نبود قوانین مشخص وشفاف فضای تاخت و تاز بدون مهار به وجود می‌آید.
کما اینکه در همین یکسال گذشته چندین مورد از بروز مشکلات که نتیجه بهره‌برداری غلط از این فضاها بر اساس همان رفتار احساسی است در استان گزارش شده است. در حال حاضر اغلب کاربران شبکه‌های اجتماعی از نظر سطح اجتماعی نسبت به عموم مردم تراز بالاتری مانند دانشجویان-پزشکان-معلمان-خبرنگاران، مدیران و... را دارند و به اصطلاح عوام نیستند که متأسفانه با گذری در گروه‌های مجازی مختلف آن چیزی که حاصل می‌شود پارهای مباحث غیر کاربردی وتخلیه هیجانات و تخریب وتضعیف را شامل می‌شود و اگر فرد یا گروهی هم با هدف بهره‌برداری صحیح فعال شود انگیزه‌ای از سوی دیگر کاربران وجود ندارد واقدام در عمل عقیم می‌ماند.

کافی‌است در چندگروه مختلف وارد شوید و موضوعات را رصد کنید تا به نتایج گفته شده برسید.

شبکه‌های مجازی یک ابزار برآمده از مدرنیته‌اند. به طبع دارای فواید و ضعف‌هایی هستند. از جمله فواید آن تعامل لحظه‌ای، بی‌واسطه و ظرفیت بالا برای حجم بزرگی از اطلاعات است. اما استفاده از این ابزار اگر بدون آگاهی رسانه‌ای و بی‌هدف باشد آسیب‌هایی را به همراه دارد. ضعف جامعه ما در استفاده از این ابزار مدرن غرق شدن در جریان سیل گونه اطلاعات و مطالب، بی پروایی نسبت به تعرض به حریم دیگران و گیجی، آشفتگی و کناره‌گیری از محیط خانواده که حاصل از بی‌هدفی و اعتیاد در استفاده از این ابزار است.

فضای مجازی به زودی همه امکانات رسانه‌ای و ماهواره و اینترنت را تحت الشعاع قرار داده و ظرف مدتی محدود بازار رسانه‌های کاغذی و مکتوب را به شکلی بی‌سابقه تحت تاثیر خود خواهد داشت. این امکان از سویی یک فرصت و از طرفی هم می‌تواند تهدید شناخته شود. فرصت، از این روی که می‌توان با بهره‌گیری از این امکان مناسب و ارزان، مخاطبان را در جهت اهداف مثبت هدایت کرد و تهدید از این نظر که با وجود این امکان دیگر قادر به سانسور و لاپوشانی ضعف‌ها و وارونه جلوه دادن واقعیت‌ها برای فریب افکار عمومی.. نخواهند بود. پس بهتر این است که حکومت‌ها در امتداد و موازی با فضای مجازی به خواست‌های مشروع مردم تن دهند، تا اینکه بخواهند به مقابله با این فرصت بپردازند.

امروزه پیشرفت علم و تکنولوژی نسبت به گذشته سرعت بیشتری دارد از جمله شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی. به نظرم باید از این امکانات به درستی استفاده کرد بعضی از افراد این شبکه‌ها را عامل فساد و رفتارهای ناهنجار می‌دانند اما برخلاف نظر آنها از این تکنولوژی می‌توان در تسهیل در کارها و صرفه جویی در وقت و... بهره گرفت اما به نحو درست و اخلاقی باید فرهنگ استفاده درست ازامکانات و تکنولوژی را در جامعه نهادینه کرد. می‌توان از این تکنولوژی در ترویج فرهنگ و اهداف عالی نظام نیز استفاده کرد.اما مهمترین موضوع در استفاده از این امکانات فرهنگ سازی به طرق مختلف برای اقشار مختلف است. چه بسا کاربران در سنین مختلف از این شبکه‌ها استفاده می‌کنند. پس باید در امر برنامه‌ریزی برای فرهنگ درست استفاده کردن از آن اقشار و سنین مختلف مدنظر باشد. متأسفانه در حال حاضر تعدادی از افراد آگاهانه یا ناآگاهانه مطالبی را نشر می‌دهند که تبعات سنگینی را می‌تواند به دنبال داشته باشد از جمله نشر اخبار کذب و ورود به زندگی خصوصی افراد و این با فرهنگ ما منافات دارد. از نقاط قوتش به ارتباط سریع و نشر اخبار و دانستنی‌ها، بهره‌گیری در ترویج فرهنگ اسلامی‌ایرانی.... اشاره می‌شود.

در کشورهای پیشرفته که افراد جامعه از فرهنگ عمومی بالایی برخوردار هستند، فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی محیط و بستری مناسب برای اشتراک گذاری عملکردها، اخبار، گزارش‌ها، برنامه‌ها، نظر سنجی‌ها، تبادل آراء و تراوش ایده‌هاست اما در کشورهای جهان سوم با سطح فرهنگ عمومی پالین به علت تبیین نامناسب مزایای این فضا و همچنین عدم درک مناسب از چگونگی استفاده و بهره‌مندی از زمینه فراهم شده در این فضای گسترده، این امکان به محلی برای نشر مطالب اغلب بی محتوا از جمله لطفیه، محاورات و ارسال مطالبی شده که خروجی مناسبی در مقایسه با اثرات زیان بار استفاده از این ابزار ندارد. در کنار این موضوع، تشکیل فضای تخریبی و بعضا آسیب رسان استفاده بی‌محابای از این امکان، موجب بروز اختلالات و ناهنجاری‌هایی شده که به علت ارتباط نداشتن رخ به رخ افراد، شرایط حجب و حیا کاملا کنار رفته و افراد اقدام به انتشار مطالبی علیه یکدیگر می‌کنند که شاید در فضای حقیقی هرگز قادر به بروز چنین رویکردی نبودند؛ این قبیل رفتارها اغلب با بروز مشکلاتی همراه می‌گردد که با نشأت از دنیای مجازی در دنیای حقیقی ظهور می‌یابد و در برخی اوقات اختلافات بین افراد و تبعات سنگین سیاسی و اجتماعی را خود بر جای می‌گذارد. یکی دیگر از عمده مشکلات نشر مطالب در فضای مجازی عدم توجهی استفاده کنندگان از قوانین حاکم بر این مجراست که برخی اوقات در فضاهای گروهی اقدام به نشر مطالبی می‌کنند که توان سنگینی را برای ایشان به دنبال دارد.

خوب وبـد فضای مجازی مجازی اززبان رسانه‌ای‌ها

▪ پنجشنبه ▪ ۲۴ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴

کلا در دیگر جاها خبر نداریم. در ایران بیشتر خبرهایی می‌سازند که دروغ هم به مقدار اضافه شده باشد. چونکه نباشد جذابیت و هیجان ندارد. مشکل خیلی وقت پیش است. چند صد سال و بیشتر. متأسفانه در پیگیری خبرها ضعیف هستیم که ببینیم درست است یا خیر. پس رسانه‌ها از این حسن مردم بد استفاده کرده و دنبال خبرهای موفق نیستند. رسانه تا اینکه به فکر رساندن خبر باشه به فکر هیجانی کردن و کذب و اینجور چیزها. منظورم تمام خبرها بود. نقطه مثبت سریع پخش می‌شود. بدون هزینه بالا، فراگیر و... نقطه منفی اگر دقت نشود مطالب که منجر به لطمه به دیگران میشود جمع نمی‌شود و خیلی سریع باعث ناهنجاری میگردد.

نام محفوظ

▪ پنجشنبه ▪ ۲۴ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴

اسدا... ریانی‌مهر

در حال حاضر ایرانی‌ها با ۹ درصد بیشترین مخاطبان وایبر در جهان هستند درحالی‌که این نرم افزار غیرمطمئن با رویکرد سیاسی است... البته علت هجوم مردم بالاخص جوانان به شبکه‌های مجازی به علت در دسترس بودن تنوع فضای مجازی و از طرفی فاصله گرفتن از رسانه‌های بومی است که نمی‌توانند در جذب مخاطب موفق عمل کنند. فضای مجازی هم فرصت است وهم تهدید. اگر درست مدیریت شود و فرهنگ سازی شود مفی‌داست اگر‌ها شود و بی‌توجه، سبب تهدید است.

▪ پيام آوين ▪ ۵

حمید رستمی

فضای مجازی تکنولوژیی هست که می‌تواند خیلی مفید باشد. اما به شرط اینکه درست استفاده شده و جایگزین فضای واقعی نشود. دراستفاده از آن باید اعتدال را درنظر گرفت. شبکه‌های اجتماعی حریم خصوصی زندگی رو تا حدی کم کردند. کسانی که در این شبکه‌ها فعالیت زیاد دارند دوستان خود و گاهی عموم کسانی که امکان بازدید از پروفایلشون را دارند در جریان روال زندگی و روحیات و علاقمندی‌ها می‌گذارند. و این زیاد جالب نیست.

علی پنبهای

بدون تردید اگر نگاهی به آمار فراگیری اینترنت در جامعه بیندازیم با ورود گوشی‌ها هوشمند افزایش معنا داری نسبت به گذشته پیدا کرده است، این آمار در دهه گذشته تقریبا به بین ۲۰ تا ۳۰ درصد اعلام می‌شد اما در حال حاضر به ۵۳.۳۹ درصد رسیده است. با این نگاه در خواهیم یافت که اطلاعات در کمترین زمان ممکن بین افراد در سراسر جامعه منتقل خواهد شد و نخستین خُسن آن این است که امکان محدود شدن گسترش اطلاعات در جامعه بسیار ضعیف خواهد شد. بدون تردید افزایش اطلاعات در جامعه به بهبود شرایط مختلف کمک خواهد کرد، اما آسیبی که در این جا پیش می آید، افزایش سرعت انتشار شایعات است که می‌تواند باعث آسیب رساندن به امنیت روانی جامعه شود. در این میان نیز راهی جز گسترش اخلاقی مداری در جامعه و نگاه نقادی به مسائل مطرح شده به نظر راه دیگری وجد ندارد. البته آسیب‌هایی چون به خطر افتادن حریم خصوصی افراد نیز وجود دارد که از زمان ورود تکنولوژی بسیار متزلزل شده است.

محمود فارسی

ابتدا باید عرض کنم فضای مجازی وسیله‌ای جدید برای اطلاع‌رسانی محسوب می‌شود که در دهه‌های گذشته،یعنی زمانی که اینترنت به شکل امروز گسترش نیافته بود کمتر شاهد عرض اندام آن بودیم. شاید بتوان گفت یکی از نخستین وسیله‌های ارتباطی برای اطلاع رسانی افراد در قرون ابتدایی زندگی بشر روشن کردن آتش و علامت دادن با دود بود. با گذشت زمان و پیشرفت تکنولوژی شیوه‌های مختلف گاهی با آزمون و خطا و یا از طریق مطالعات علمی به دست آمده است و باید باور داشته باشیم تکنولوژی در حالت عام و وسایل ارتباط جمعی به صورت خاص برای رفاه آدمی به وجود آمده است. اما نکته قابل توجه نحوه استفاده از این وسایل ارتباط جمعی است. اینکه بدانیم استفاده از برنامه‌هایی همچون فیسبوک، وایبر، لاین و تلگرام و... چه سودی برایمان دارد و آسیب‌های استفاده از آنها را نیز بشناسیم. نباید فراموش کنیم هر وسیله ارتباطی در کنار مزایای قابل توجه، معایبی نیز دارد و چنانچه اسیر دست این ابزارها شویم قطعا دچار نقصان و ضرر خواهیم شد. بنابراین باید نقاط قوت و ضعف فضای مجازی را به عنوان وسایل ارتباط جمعی در عصر حاضر را شناخته و با آگاهی وارد این فضاها شویم.

فاطمه امیری

در سال‌های اخیر شبکه‌های اجتماعی بعد جدیدی از زندگی را برای مردم بوجود آورده که از آن می‌توان به عنوان یک ارتباط یا دنیای مجازی یاد کرد بطوریکه امروزه شبکه‌های اجتماعی بخش جداناپذیر زندگی مردم بویژه جوانان محسوب می‌شوند. مانند هر پدیده نوظهوری همزمان با رشد شبکه‌های اجتماعی می‌بایست فرهنگ استفاده از آن نیز در میان کاربران ایجاد شود که به نظر می‌رسد به این مهم آنگونه که باید توجه نمی‌شود و گاه با پاک کردن مسأله از آموزش بهره‌گیری درست از شبکه‌های اجتماعی غفلت می‌شود. جرم‌های رخ داده مرتبط با بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک منشاء بروز آسیب‌های اجتماعی نیز نشان دهنده این است که مسولان نتوانسته‌اند آنگونه که باید آموزش و فرهنگ سازی را در هنگام فراگیر شدن بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی بویژه توسط جوانان در دستور کار خود قرار دهند.

آنچه مسلم است فضاهای مجازی باعث ایجاد یک گپ جدید در جامعه شده که ایسن گپ بر پایه دوستی‌هایی صرفا مجازی یا تلفیقی از حقیقی و مجازی صورت می‌گیرد. در حالت اول شما با انسان‌هایی ارتباط می‌گیری که فقط آنها را در فضای مجازی شناخته‌ای و حتی هویت اصلی بسیاری از آنها را نمی‌دانی، اما تمایل به شناخت انسان‌های جدید و دنیاهای تازه ما را به ارتباط با آنها وامی‌دارد. این نوع دوستی کم مسئولیت است و ممکن است در اعلام واقعیت حتی دو دوست مجازی از کنار یکدیگر عبور کنند بی‌آنکه همدیگر را بشناسند یا حتی سلامی به هم بدهند! این مدل دوستی هیچ تعهدی ندارد و تو در غم و شادی طرف مقابل شریک نیستی و اصلا نمی‌دانی بر او چه میگذرد! تنها تصویر تو همان چند جمله‌ای است که او در فضای مجازی می‌نویسد یا واکنشی که به اتفاقات مختلف نشان می‌دهد! البته گاهی همین دوستی‌های صرفا مجازی زمینه‌ساز دوستی‌هایی در عالم واقعیت نیز می‌گردد.

در حالت دوم نیز که دوستی تلفیقی از حقیقی و مجازی است دو اتفاق رخ می‌دهد. ممکن است آنقدر غرق در فضای مجازی شـوی که دیگر عالم حقیقت را فراموش کرده و یادت برود برخی مراوودات باید در عالم واقعی اتفاق بیافتد! اما گاهی نیز باعث پیوند بیشتر و نزدیکی در عالم واقعیت نیز میشود. چرا که فرد ساعات بیشتری را با آنهایی که دوستشان دارد سپری میکند.

در کل باید گفت دنیای مجازی یا فضاهای مجازی یک عرصه جدید است تا همه آدم‌های جامعه از کوچک و بزرگ تا پیر و جوان و زن و مرد در آن اندیشه‌های خود را بیش از عالم واقعیت در معرض نمایش بگذارند و طبیعی است که با واکنش‌های مختلفی نیز روبرو شوند. به نظر می‌آید فضاهای مجازی به ویژه در ایران باعث شده تا مردم افکار خود را عریان تر از گذشته بیان کنند و این امر اگر چه می‌تواند به صداقت حاکم در بین مردم کمک بیشتری بکند اما آسیب‌هایی هم دارد که نباید ساده از کنار آن گذشت.

در کل فضاهای مجازی امروز در حال تبدیل شدن به بخش جدی از زندگی مردم است که قانون نوشته شده‌ای هم ندارد. مردم در مواجهه با این فضاها در حال حاضر با یک هیجان کاذب درگیر هستند و کشف ابعاد مختلف دنیای مجازی آنقدر برایشان جذاب هست که ساعت‌ها وقت خود را صرف آن کنند. حال چقدر این گپ جدید ایجاد شده می‌تواند در بهبود کیفیت زندگی تاثیر بگذارد امری است که نیاز به زمان بیشتری دارد تا از پس یک دوره تخلیه انرژی و هیجان کاذب ایجاد شده بتوان بهتر ابعاد مختلف آن را مورد بررسی قرار داد. بدون شک ما الآن پیرامون فضاهای مجازی در دوران گذر به سر می‌بریم و هنوز برای دادن یک نظریه قاطع اندکی زود است. فعلا همین.

مهر داد حمزه